

DECIZIE

29 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Maria Ghervas
Galina Stratulat
Victor Burduh
Nina Vascan
Dumitru Mardari

examinând recursurile declarate de avocatul Sergiu Coptu în interesele lui Vladislav Coșpormac și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Vladislav Coșpormac împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Grigore Stoian, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 29 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 22 mai 2018, Vladislav Coșpormac a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, solicitând constatarea încălcării dreptului său la executarea în termen rezonabil a hotărârii din 13 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău și încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 100000 de lei cu titlu de repararea a prejudiciului moral.

Motivele cererii de chemare în judecată, astfel după cum au fost expuse de reclamant, pot fi rezumate după cum urmează.

În anul 2011 Vladislav Coșpormac s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Artur Șpak cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 13 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău, acțiunea a fost admisă parțial și s-a încasat de la Artur Șpak în beneficiul lui Vladislav Coșpormac suma de 61 042,75 de euro și suma de 8 000 de lei, în rest acțiunea fiind respinsă.

Prin decizia din 14 martie 2012 a Curții de Apel Chișinău, care a devenit irevocabilă prin neatacare, a fost respins apelul declarat de către Vladislav Coșpormac și a fost menținută hotărârea primei instanțe.

În temeiul hotărârii judecătorești menționate a fost emis titlul executoriu nr. 2-1424/11 din 13 decembrie 2011, în vigoare din 14 martie 2012, cu privire la încasarea de la debitorul Artur Șpak în beneficiul lui Vladislav Coșpormac a sumei de 61 042,75 de euro și sumei de 8 000 de lei.

Prin încheierea din 22 iunie 2012, executorul judecătoresc Grigore Stoian a intentat procedura de executare.

Astfel, s-a invocat că în scopul executării acestui document executoriu executorul judecătoresc Grigore Stoian a întreprins anumite acțiuni prevăzute de lege, dar acestea nu au fost eficiente deoarece documentul executoriu nu este executat până în prezent de către debitor din motivul eschivării cu rea-voință.

Debitorul începând cu 14 martie 2012 nu a achitat suma dispusă spre încasare, iar neexecutarea documentului executoriu durează o perioadă excesiv de îndelungată.

Prin neexecutarea în perioada 14 martie 2012 - 21 mai 2018, adică pe parcurs a 6 ani 3 luni, a hotărâri judecătorești irevocabile i s-a încălcat dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 par. 1 CEDO.

De asemenea, prin neexecutarea acestei hotărâri judecătorești în această perioadă de timp, i s-a încălcat și dreptul la protecția proprietății, garantat de art. 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

Prin neîntreprinderea măsurilor adecvate pentru a executa hotărârea judecătorească irevocabilă din 13 decembrie 2011, pe parcursul perioadei 14 martie 2012 - 21 mai 2018, când hotărârea era executorie, autoritățile Republicii Moldova l-au împiedicat, în calitate de reclamant și creditor al executării, să se bucure de beneficiile hotărârii judecătorești irevocabile de încasarea a sumei de bani.

Prin urmare, având în vedere desfășurarea de lungă durată a procedurii de executare și neexecutarea hotărârii judecătorești, reclamantul consideră că este necesar de a fi constatat faptul de încălcare a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești irevocabile și să se încaseze de la bugetul public național în beneficiul lui, cu titlu de prejudiciu moral, a compensației echitabile în mărimea solicitată de 100 000 de lei, pentru încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, reieșind din prevederile art. 5 alin. (1), art. 16 alin.(1), (2) și art. 255 din Codul de procedură civilă.

Prin încheierea din 3 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în calitate de intervenient accesoriu în proces s-a atras executorul judecătoresc Grigore Stoian.

Prin hotărârea din 22 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată înaintată de Vladislav Coșpormac împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Grigore Stoian, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral, s-a respins.

La 5 noiembrie 2018 Vladislav Coșpormac a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea ei și emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă.

Prin decizia din 29 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Vladislav Coșpormac.

S-a casat integral hotărârea din 22 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și s-a emis o hotărâre nouă, prin care:

S-a admis parțial acțiunea înaintată de Vladislav Coșpormac împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Grigore Stoian, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral.

S-a constatat încălcarea dreptului lui Vladislav Coșpormac la executarea în termen rezonabil a hotărârii din 13 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău.

S-a încasat din bugetul de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Vladislav Coșpormac, suma de 30 000 de lei cu titlu de repararea a prejudiciului moral.

În rest, acțiunea s-a respins ca neîntemeiată.

La 3 aprilie 2019, avocatul Sergiu Coptu, în interesele lui Vladislav Coșpormac, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea parțială a deciziei din 29 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău în partea perioadei de constatare a încălcării dreptului reclamantului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și în partea sumei încasate cu titlu de repararea a prejudiciului moral, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului a exprimat dezacordul cu decizia contestată, în partea respingerii acțiunii, invocând că au fost încălcate și interpretate eronat normele de drept material.

A menționat că la emiterea deciziei contestate, instanța de apel a reiterat pe scurt doar anumite circumstanțe de fapt invocate de el.

În esență, recurentul consideră că decizia instanței de apel este parțial neîntemeiată, ne fiind de acord cu quantumul prejudiciului moral, care urmează a fi încasat integral în sumă de 100 000 de lei.

La 17 aprilie 2019, Ministerul Justiției a declarat recurs, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 29 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 22 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

În motivarea recursului a indicat că decizia instanței de apel este neîntemeiată și pasibilă de a fi casată.

În acest sens, a invocat că instanța de apel la emiterea deciziei a apreciat arbitrar poziția participanților la proces și a dat dovadă de o examinare superficială a probelor anexate la materialele cauzei.

Totodată, consideră că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului moral.

Prin referința din 21 mai 2019, Vladislav Coșpormac a solicitat respingerea recursului declarat de Ministerul Justiției ca fiind inadmisibil și neîntemeiat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele cauzei atestă că copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată în adresa participanților la proces la 13 februarie 2019 (vol. II f.d. 120), fiind recepționată de Ministerul Justiției la 15 februarie 2019 (vol. II f.d. 147). Referitor la recursul declarat de avocatul Sergiu Coptu în interesele lui Vladislav

Coșpormac, dovada legală de recepționare a acesteia lipsește. Totodată în cererea de recurs s-a menționat că decizia a fost recepționată la 20 februarie 2019.

Din aceste considerente, Colegiul consideră că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea din 22 mai 2019 a Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de avocatul Sergiu Coptu în interesele lui Vladislav Coșpormac și de Ministerul Justiției au fost considerate admisibile.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Verificând materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursurile, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din considerentele ce succed.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural. Deși alin. (3) al normei enunțate specifică concret care încălcări sau erori se consideră drept omisiuni procedurale, alin. (4) menționează că și săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, iar alin. (5) al normei date prevede că temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

Astfel, Colegiul reține că conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază

hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu dispozițiile art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Art. 241 alin. (1-5) din Codul de procedură civilă prevede că instanța judecătorească adoptă hotărârea în numele legii.

Hotărârea judecătorească constă din partea introductivă și partea dispozitivă. În cazurile prevăzute la art. 236 alin. (5), hotărârea judecătorească constă din partea introductivă, partea descriptivă, motivare și dispozitiv. Fiecare parte a hotărârii se evidențiază separat în textul acesteia.

În partea introductivă se indică locul și data adoptării, denumirea instanței care o pronunță, numele membrilor completului de judecată, al greșierului, al părților și al celorlalți participanți la proces, al reprezentanților, obiectul litigiului și pretenția înaintată judecătii, mențiunea despre caracterul public sau închis al ședinței.

În partea descriptivă se indică succint pretențiile reclamantului, obiecțiile pârâtului și explicațiile celorlalți participanți la proces.

În motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Totodată în conformitate cu art. 373 alin. (1-5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță.

Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Iar conform prevederilor art. 390 alin. (1) lit. e), f) din Codul de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină: motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă, concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

În altă ordine de idei, Colegiul notează că Codul de procedură civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Această dispoziție este edictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe.

Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului urmează să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o.

La capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată, CtEDO a statuat în repetate rânduri necesitatea motivării hotărârilor, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. CtEDO a menționat că este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (*Hirvisaari vs. Finlanda*).

În acest sens se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cerințele și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce în speță lipsește.

Colegiul remarcă că omiterea aspectului dat constituie o încălcare a art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, care garantează oricărei persoane dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale.

Deci, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

În prezenta cauză, instanța de recurs constată că, Vladislav Coșpormac s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, solicitând constatarea încălcării dreptului său la executarea în termen rezonabil a hotărârii din 13 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău și încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 100 000 de lei cu titlu de repararea a prejudiciului moral.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a respins cererea de chemare în judecată.

Prin decizia din 29 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Vladislav Coșpormac, s-a casat integral hotărârea din 22 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și s-a emis o hotărâre nouă, prin care cererea de chemare în judecată s-a admis parțial, s-a constatat încălcarea dreptului lui Vladislav Coșpormac la executarea în termen rezonabil a hotărârii din 13 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău și s-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Vladislav Coșpormac, suma de 30 000 de lei cu titlu de repararea a prejudiciului moral, în rest, acțiunea fiind respinsă ca neîntemeiată.

În justificarea soluției, instanța de apel a reținut că: „...neexecutarea hotărârii din 13 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău în perioada 14 martie 2012-21 mai 2018, constituie o încălcare a dreptului apelantului-reclamant Vladislav Coșpormac la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și prezintă o violare a drepturilor subiective ale acestuia garantate de art. 6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție”.

Astfel, prin decizia din 29 ianuarie 2019, Curtea de Apel Chișinău a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii înaintate de Vladislav Coșpormac împotriva

Ministerului Justiției, dar nu a argumentat cu suficientă claritate etiologia acestei concluzii.

Examinând recursul, Colegiul constată că instanța de apel a examinat apelul superficial, fără a da apreciere tuturor circumstanțelor cauzei și probelor anexate la materialele cauzei, care sunt importante pentru soluționarea justă a litigiului, precum și, decizia este motivată insuficient.

Deși, rezultând din prevederile art. 373 din Codul de procedură civilă, instanța de apel era obligată în limitele apelului să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, să aprecieze probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

În sensul dat, Colegiul precizează că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată, deoarece din textul acesteia nu se reliefează o motivare amplă asupra tuturor argumentelor expuse de către participanții la proces, precum și nu sunt apreciate toate probele importante pentru soluționarea cauzei, în conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă.

Astfel, instanța de recurs constată că decizia instanței de apel cuprinde convingeri neexplicite care sunt analizate și apreciate superficial, fără a da apreciere suportului probatoriu prezent la materialele cauzei din care rezultă relațiile dintre părțile litigante.

Instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la expunerile de bază invocate de părți. Argumentele formulate în fața nu au fost clarificate de instanța de apel, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate de instanță, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate.

Cu referire la acest aspect, Colegiul atrage atenția asupra faptului că instanța de apel a evitat să dea apreciere raportului motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil, întocmit de executorul judecătoresc Grigore Stoian.

Respectiv, nu a verificat și nu s-a expus asupra măsurilor și acțiunilor întreprinse de către executorul judecătoresc Grigore Stoian în scopul executării documentului executoriu nr. 2-1424/11 din 13 decembrie 2011.

Astfel, se conturează concluzia că constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și emiterii deciziei la care s-a ajuns.

Corelând circumstanțele expuse supra cu normele legale citate, instanța de recurs ajunge la concluzia că, soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată, deoarece din textul acesteia nu se reliefează o motivare amplă asupra tuturor motivelor expuse de către participanții la proces în prezenta acțiune, precum și nu sunt apreciate toate probele importante pentru soluționarea cauzei, limitându-se doar la niște referiri formale ale normelor de drept general.

În circumstanțele enunțate și contextul normelor de drept citate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că decizia instanței de apel nu satisface criteriile legalității și temeiniciei unui act judecătoresc deoarece, nu corespunde prevederilor art. 241 din Codul de procedură civilă.

Colegiul reiterează că, motivarea este un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului

de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Obligatorietatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art. 239 din Codul de procedură civilă și art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat cert că decizia din 29 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, de a casa integral decizia și a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să ia în considerare cele menționate și reexaminând cauza să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admit recursurile declarate de avocatul Sergiu Coptu în interesele lui Vladislav Coșpormac și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se casează decizia din 29 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Vladislav Coșpormac împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Grigore Stoian, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța apel, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Maria Ghervas

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh

Nina Vascan

Dumitru Mardari